

УДК 811.111'367.625
DOI <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2021-82-43>

ВИКОРИСТАННЯ ФРАЗОВИХ ДІЄСЛІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Стрига Е. В.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри західних і східних мов та методики їх навчання
Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського
вул. Старопортофранківська, 34, Одеса, Україна
orcid.org/0000.0003.2614.6342
leonorastriga@gmail.com*

Ключові слова: дієслово,
лексична одиниця, післялог,
елемент, розмовний стиль,
семантика.

У запропонованій науковій статті розглянуто особливості вживання фразових дієслів в англійській мові. Фразові дієслова розглядаються як багаточленні лексичні одиниці, які складаються з дієслів, що виражають життєво важливі поняття та мають високу частотність уживання, та прислівників, що позначають напрямок дії або післялогів. Фразові дієслова – це інтегральна семантична одиниця, що є одним членом речення. Найчастіше значення фразових дієслів значно відрізняється від значення основних. Із точки зору комунікативної цінності їх уналежують до розмовного стилю. Значущість вивчення фразових дієслів уважається вагомою. Для підтвердження наведено діалог, у якому продемонстровано належність фразових дієслів до розмовного стилю. Уживання фразових дієслів завжди спрямоване на розмовне мовлення, «живу», повсякденну англійську мову, тобто на ту мову, якою послуговуються більшість її носіїв. Цілеспрямоване використання фразових дієслів дозволить уникнути певних застарілих виразів та значно збагатить мовлення словами та синонімами розмовного стилю. Значущість і висока частотність уживання фразових дієслів полягає у впізнанні і легкості у використанні елементів фразових дієслів. З'ясовано, що належне знання цього пласту англійської лексики дозволяє тому, хто говорить, не тільки висловити велику кількість понять, а й зробити це, використовуючи мінімальну кількість початкових елементів. Фразові дієслова полісемічні. Наявна багатозначність при цьому не завжди визначає очевидний семантичний зв'язок. Початковими значеннями є значення переміщення в просторі і результати дії. Тому одним із їх складників є велика кількість саме дієслів зі значенням переміщення у просторі. Виявлено, що до складу фразових дієслів входить дієслово високої частотності вживання (to be, to do, to bring, to carry, to give, to make, to get, to take, to put, to set, to keep, to hold, to throw, to come, to go, to fall, to turn, to see, to look та інші) та одного (up, down та інші) або кількох (up from behind, out from under та інші) післялогів (часток, що утворились від омонімічних їм прислівників). Фразові дієслова також можуть містити прийменники. Представляючи розмовний стиль, фразові дієслова сприятимуть природності та різноманітності комунікації.

USE OF PHRASAL VERBS IN ENGLISH

Stryga E. V.

PhD in Pedagogy,

*Associate Professor at the Department of Western and Oriental Languages
and Methods of Their Teaching*

South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky

Staroportofrankivska str., 34, Odesa, Ukraine

orcid.org/0000.0003.2614.6342

eleonorastriga@gmail.com

Key words: *verb, lexical unit, postposition, element, colloquial style, semantics.*

In the offered scientific article features of use of phrasal verbs in English are considered. Phrasal verbs are considered to be polynomial lexical units, consist of verbs that express vital concepts and have a high frequency of use, and adverbs that indicate the direction of action or postpositions. Phrasal verbs are an integral semantic unit that is one member of a sentence. Most often, the meaning of phrasal verbs differs significantly from the meaning of basic verbs. In terms of communicative value, they are referred to as a conversational style. The importance of studying phrasal verbs is considered significant. To confirm this, a dialogue has been presented, which clearly demonstrates the affiliation of phrasal verbs to the conversational style. The use of phrasal verbs is always aimed at colloquial speech, “living”, everyday English, that is, the language used by most of its speakers. The purposeful use of phrasal verbs will avoid certain obsolete expressions and will significantly enrich speech with words and synonyms of the conversational style. The significance and high frequency of use of phrasal verbs lies in the recognition and ease of use of elements of phrasal verbs. It has been found that a proper knowledge of this layer of English vocabulary allows the speaker not only to express a large number of concepts, but also to do so using a minimum of initial elements. Phrasal verbs are polysemous. The ambiguity involved does not always determine the obvious semantic connection. The initial values are the values of displacement in space and the result of the action. Therefore, one of their components is a large number of verbs with the meaning of movement in space. It has been found that the composition of phrasal verbs includes a verb of high frequency of use (to be, to do, to bring, to carry, to give, to make, to get, to take, to put, to set, to keep, to hold, to throw, to come, to go, to fall, to turn, to see, to look and others) and one (up, down and others) or several (up from behind, out from under and others) postpositions (particles formed from homonymous adverbs). Phrasal verbs can also have prepositioni. Representing the conversational style, phrasal verbs will contribute to the naturalness and diversity of communication.

Постановка проблеми. Питання семантики, структури та особливостей уживання фразових дієслів в англійській мові є актуальним для зарубіжних (D. Viber [1], Д. Болінджер [2]) та вітчизняних (І.С. Зозуля [3], Т.М. Ніколаєва [4] та ін.) учених.

Відомо, що фразові дієслова – це багаточленні лексичні одиниці, які складаються з дієслів, що виражають життєво важливі поняття та мають високу частотність уживання, та прислівників, що позначають напрямок дії або післялогів. Їх можна співвіднести з приставковими дієсловами у німецькій, французькій, іспанській та інших

мовах. Прикладом в українській мові є такий: «йти» – «прийти», «зйти», «дійти» тощо [5].

Виникає інше запитання: чому саме в англійській мові такі лексичні одиниці мають настільки вагоме значення, що їх слід виокремити в особливу групу і вивчати в процесі опанування англійської так само, як вивчають граматичні часи або розмовні теми? Відповідь на це запитання можна знайти в словах видатного американського лінгвіста Дуайта Болінджера, який у своїй книзі «The Phrasal Verb in English» (Dwight Bolinger, Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1971) писав: «Every

language provides a means to coin out of its own substance. English has been thought to be rather impoverished in this regard. Statistics are quoted on vast importations from French and more or less artificial graftings from Greek and Latin. For the linguist trained on written texts, who listens with only half an ear, these chiseled borrowings obscure an outpouring of lexical creativeness that surpasses anything else in our language. We call it the phrasal verb: to help out, to write up, to die off, to string along, to gad about. [У кожній мові є засоби створення нових слів на основі тих, що вже наявні. Донедавна англійська мова вважалась досить бідною щодо цього. Наводиться статистика появи нових слів із французької мови і більш-менш штучних запозичень із грецької та латини. Для лінгвіста, вихованого на писемних текстах, який слухає тільки у піввуха, ці ратифіковані запозичення утруднюють сприйняття процесу породження лексики, що перевершує будь-який інший процес у нашій мові. Ми називаємо це фразовими дієсловами: to help out, to die off, to spring along, to gad about]».

Мета статті полягає в аналізі особливостей уживання фразових дієслів в англійській мові, встановленні їх значущості у сучасному розмовному мовленні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наведемо кілька причин, за якими явище, що називають фразовими дієсловами, зараховують до найбільш важливих в англійській мові.

По-перше, фразові дієслова – явище розмовного рівня і, відповідно, важливе з точки зору комунікативної цінності.

По-друге, фразові дієслова надають тому, хто розмовляє англійською мовою, необмежені можливості висловлення майже будь-яких понять. Для підтвердження правильності цього твердження пропонуємо такий спосіб його перевірки. Так, необхідно взяти одне з найбільш поширених дієслів англійської мови (to put, to hold, to come, to get і т.д.), доєднати до нього будь-який післялог і подивитись у словник фразових дієслів. Там побачимо, що отримане навмання фразове дієслово існує з вірогідністю 90% в англійській мові.

Значущість вивчення фразових дієслів є досить вагомою, для підтвердження чого наведемо діалог та спробуємо його перекласти:

– What’s up?

– You see, working out. I take to it, you know.

– Me, I don’t feel up to it. I take to sacking out late and stay in until midnight.

– I see, you turn in late.

Про що йдеться в запропонованому діалозі? Для людини, яка володіє певною мірою англійською мовою, але не зіштовхувалась раніше з фразовими дієсловами, навіть для професійного лінгвіста, вихованого, за словами Д. Болінджера, на писемних текстах, буде важко здогадатись або виокремити з контексту те, що фразове дієслово «to take to» є розмовним синонімом до загальноживаного дієслова «to like»; «to feel up to» – синонімом до «to want»; «to sack out» і «to turn in» відповідають виразу «to go to bed»; «to work out» (відоме з шкільних підручників) – «to do one’s morning exercises».

Наведемо кілька прикладів, що демонструють належність фразових дієслів до розмовного стилю.

Книжковий варіант	Розмовний варіант	Переклад
He recovered.	He pulled through.	Він видужав.
The fire was extinguished.	The fire was put out.	Пожежу потушили.
I am not easy to deceive.	I am not easy to take in.	Мене так легко не обдурити.
He ascended the stairs.	He went up the stairs.	Він піднявся сходами.
The proposal was rejected.	The proposal turned down.	Пропозицію було відхилено.

Таким чином, уживання фразових дієслів завжди буде спрямовано на розмовне мовлення, «живу», повсякденну англійську мову, тобто на ту, якою послуговуються більшість її носіїв. Крім того, вживання фразових дієслів дозволить уникнути таких застарілих виразів, як «to do one’s morning exercises» або «to go to bed», та значно збагатить мовлення словами та синонімами розмовного стилю. Звісно, цим не обмежується значущість вищезгаданих мовних одиниць для вивчення англійської мови.

Говорячи про значущість і високу частотність уживання фразових дієслів, Д. Болінджер

ставить запитання: «Why the success?» [Чому вони (фразові дієслова) користуються таким успіхом?]. І сам відповідає на нього: «It must lie in the familiarity and manageability of the elements. [Цілком імовірно, він (успіх) полягає у впізнанні і легкості у використанні елементів (фразових дієслів).]» [2].

Іншими словами, вивчивши такі загальноживані і багатозначні фразові дієслова, як «to turn up», «to turn down», «to turn in» тощо, той, хто говорить, зможе висловити велику кількість понять. Візьмемо для прикладу значення такого фразового дієслова, як «to turn up».

Put up	1) to raise; 2) to provide lodging; 3) to preserve and store food by canning and freezing; 4) to offer an idea; 5) to run someone as a candidate; 6) to prepare portion of food; 7) to build; 8) to provide with money; 9) to shape and arrange one's hair; 10) to make a struggle, a fight.
Put up	1) підіймати; 2) надавати житло, приміщення комусь; 3) заморозувати і консервувати продукти; 4) висувати ідею; 5) висувати чиюсь кандидатуру; 6) збирати для когось їжу (наприклад сніданок); 7) будувати; 8) вкладати гроші; 9) вкладати волосся; 10) почати боротьбу.

Отже, говорячи про значущість фразових дієслів під час вивчення англійської мови, слід зауважити, що добре знання цього пласту англійської лексики дозволяє тому, хто говорить, не тільки висловити велику кількість понять, а й використати при цьому мінімальну кількість початкових елементів.

Так, щоб висловити значення «підіймати» і «підіймається», не обов'язково використовувати дієслово «to raise» або «to rise», достатньо взяти післялог «up» і будь-яке дієслово зі значенням «пересувати(ся)» в просторі, як-от «to get». «The everyday inventor is not required reach for elements such as roots and affixes that have no reality for him. [Не потрібно, щоб людина, яка щодня послуговується мовою, шукала ті елементи (корні та афікси), що не існують для нього]». – писав Д. Болінджер [2].

Вище було зазначено, що до складу фразових дієслів входить дієслово високої частотності вживання (to be, to do, to bring, to carry, to give, to make, to get, to take, to put, to set, to keep, to hold, to throw, to come, to go, to fall, to turn, to see, to look та інші) та одного (up, down та інші) або кількох (up from behind, out from under та інші) післялогів (часток, що утворились від омонімічних їм прислівників). Фразові дієслова також можуть мати при собі прийменник, як-от «to get out of somewhere». Крім того, післялоги, що входять до складу фразових дієслів, можуть бути відокремлювані і невідокремлювані: «I get up at 7 a.m.» (невідокремлюваний) і «She took me in.» (відокремлюваний). Невідокремлюваний післялог часто входить до складу неперехідних дієслів (що не поєднуються з прямим додатком); відокремлюваний – до перехідних дієслів (що поєднуються з прямим додатком), як-от «I get up [Я встаю]», «I get someone up [Я підіймаю когось]».

Відокремлювані післялоги можуть займати різні місця в реченні (залежно від того, якою частиною мови виражений додаток). Якщо це особовий займенник в об'єктному відмінку, то післялог ставиться безпосередньо після прямого додатка: «She took me in [Вона обдурила мене]» Однак допускається порушення порядку слів із метою посилення висловлювання: «She took in me [Вона обдурила

саме мене]». Якщо прямий додаток виражений іменником, то післялог ставиться безпосередньо після дієслова, рідше – після прямого додатка: «They took in a lot of people [Вони обдурили багатьох людей]». Рідше – «They took a lot of people in».

Говорячи про семантику фразових дієслів, слід сказати про те, що для них початковими значеннями є переміщення в просторі і результати дії, тому одним зі складників є велика кількість саме дієслів зі значенням переміщення у просторі: to get, to put, to fall, to go тощо. Полісемія фразових дієслів пояснюється семантичним переносом початкового значення: «to pull down» – «опускати», «принижувати»; «to put down» – «опускати», «зменшувати значення», «погано відгукуватись», «вбивати (тварину)».

Післялоги фразових дієслів слугують для уточнення дії дієслова, вказуючи напрямок, наприклад: to come in, to go away, to go out, to step aside, to step out, to put away, to put aside, to go up, to take off, to turn over тощо. Післялог може також уточнювати видове забарвлення (значення результативності): «to sit» – «сидіти» і «to sit down» – «сідати», «to burn» – «горіти» і «to burn down» – «повністю згоріти, згоріти до тла».

Висновки. Як було зазначено вище, фразові дієслова є невід'ємною частиною лексики, що належить до розмовного стилю. Однак необхідно зауважити, що багато з них входять до складу кримінального сленгу, просторіччя або вульгаризмів, тому слід максимально обережно вживати незнайомі фразові дієслова, а у разі сумнівів звертатись до тлумачного словника. Перенавантажування власного мовлення зайвими колоквіалізмами не схвалюється, оскільки знання і правильне вживання одиниць усіх мовленнєвих стилів – це запорука успіху в опануванні будь-якої іноземної мови, зокрема й англійської.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бібер Д. Граматика розмовної та письмової англійської мови. Лондон : Лонгман, 1999. 351 с.
2. Болінджер Д. Фразове дієслово в англійській мові. Кембридж: Гарвард Юніверситі Прес, 1971. 210 с.
3. Зозуля І.Є. Критерії розмежування фразових і основних дієслів у сучасній англійській мові. *Вісник Донецького національного університету* : зб. наук. праць Донецького національного університету. 2015. № 1–2. С. 116–120.
4. Ніколаєва Т.М. Особливості вживання фразових дієслів в англійській мові. *Сучасні дослідження з іноземної філології* : зб. наук. праць Ужгородського національного університету. 2018. Вип. 16. С. 110–117.
5. Фразові дієслова. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Фразові_дієслова (дата відвідування сайту 16.04.2021).

REFERENCES

1. Biber, D. (1999) Grammar of Spoken and Written English. *London: Longman*, 315 p. (in English)
2. Bolinger, D. (1971) The Phrasal Verb in English. *Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press*, 210 p. (in English)
3. Zozulya, I. Ye. (2015) Kryteriyi rozmezhuvannya frazovykh i osnovnykh diyesliv u suchasniy anhliys'kiy movi [Criteria for distinguishing phrasal and basic verbs in modern English]. *Bulletin of Donetsk National University: Collection of scientific works of Donetsk National University*, no. 1-2, pp. 110-117.
4. Nikolaeva, T. M. (2018) Osoblyvosti vzhyvannya frazovykh diyesliv v anhliys'kiy movi [Features of the use of phrasal verbs in English]. *Modern research in foreign philology: Collection of scientific works of Uzhhorod National University*, vol. 16, pp. 110-117.
5. Phrasal verbs. Retrieved from: https://uk.wikipedia.org/wiki/Phrasal_verbs (accessed 16.04.2021).